

Hvem ka'? Unika. Kulturministeriet vil flytte den kolossale afstøbningssamling til Brede, hvor den vil samle støv i papkasser. I stedet burde man fremdrage nogle af de unikke skatte, samlingen rummer, der kunne trække såvel danske som internationale besøgende.

Billedstorm

MIKAEL WIVEL

▶ [LYT TIL ARTIKLEN](#)

Den 8. maj 1972 forcerede en ungarsk galning skranken ind til det kapel i Peterskirken, hvor Michelangelos berømte skulptur *Pietà* stod på alteret. Før nogen kunne nå at forhindre det, var han helt oppe på siden af den, tog en hammer frem og begyndte som en rasende at banke løs på Jomfru Maria, mens han råbte til de bestyrkede tilskuere, at han var Jesus Kristus, og at han var stået op fra de døde!

Jomfruens venstre underarm brækkede af og knustes mod marmorgulvet, hendes næse fik også et gok, og det samme gjaldt hendes slør og venstre øjenlåg. Men inden galningen kunne nå at gå videre og smadre resten af ansigtet, var der heldigvis en stærk mand, der fik fat i hans lange røde hår og halede ham baglæns ned fra alteret.

Michelangelo var kun 25 år gammel, da han lavede skulpturen, men den er en af de skønneste, han nogensinde fik fra hånden. Hvilket jo vil sige noget! Der er tale om et af de absolutte mesterværker i vesterlandsk kunst, og kapellet i Peterskirken er af samme grund et valfartssted. Vatikanets konservatorer fik da også hurtigt samlet stumperne op – *alle* stumperne – og stykket dem så professionelt sammen igen, at man kun kan se ødelæggelserne, hvis man står lige så tæt op ad skulpturen, som galningen gjorde det for nu snart 50 år siden.

Men dét er der så heller ingen fare for, at man kommer til – medmindre, selvfølgelig, at man er paven selv. Skulpturen står ganske vist stadig i kapellet, men tilskuerne – de andagtssøgende, de kunstinteresserede eller horderne af mere eller mindre bevidstløse turister – befinder sig nu i sikker afstand, bag en afspærring, mange meter væk. Og ikke bare det, skulpturen er yderligere beskyttet af ikke mindre end tre lag skudsikkert glas, hvilket gør, at man faktisk ikke rigtigt kan se den mere.

🖼️ Gipsafstøbning ad Demeters hoved fra Lycosura. Foto Eli Poinsang

Man kan se, at den *er* der, ja – men der kunne for så vidt lige så godt være tale om et vellykket 3D-print. Distancen er simpelthen for stor og skulpturen derfor reduceret til noget, man nu bare kan krydse af på sin to-do-liste fra besøget i Rom. Michelangelos formidable indsigt – som billedhugger og medmenneske – er ikke længere noget, man kan opleve i Peterskirken.

Dette tab må man desværre acceptere. Men så er der heldigvis nogle få lommer andre steder i verden, hvor man stadig kan opleve begge dele – og en af disse lommer findes rent faktisk i Danmark. Det drejer sig om Den Kongelige Afstøbningssamling i Vestindisk Pakhus på Søndre Toldbod i Københavns havn, hvor der blandt meget andet godt også findes en fornem kopi i gips netop af Michelangelos *Pietà* – en kopi, der er lavet, længe før ungareren fandt hammeren frem.

Den Kongelige Afstøbningssamling hører ind under Statens Museum for Kunst og var oprindeligt sideordnet med Den Kongelige Maleri- og Skulptursamling og Den Kongelige Kobberstiksamling. Ældre mennesker vil sikkert stadig kunne huske, at den var opstillet

Dette skyldtes, at den faglige interesse for samlingen dengang var så behersket, at man bare lod den blive ude i den lade i Ledøje, hvor den havde været opmagasineret i byggefasen. Laden var ganske vist totalt uegnet til formålet, taget var utæt, og regn og sne havde derfor uhindret adgang til gipsværkerne. Men alligevel slap de først ud derfra i 1984, hvor man efter adskillige års pres, blandt andet fra Foreningen af Danske Kunstmuseer, omsider fik dem flyttet til Vestindisk Pakhus, en fredet, statsejet bygning.

På dette tidspunkt var samlingen dog i en så elendig forfatning, at der skulle gå ikke mindre end 11 år med at reparere og restaurere størstedelen af de mange beskadigede afstøbninger. Samlingen kunne således først genåbne i 1995.

Derfor er det nu her i Vestindisk Pakhus, man kan nyde kopien af Michelangelos *Pietà*. Eller rettere: *kunne* nyde den – for der er den hage ved det, at samlingen har været lukket og låst i nu snart fire år som følge af vekslende regerings årlige krav om nedskæringer på to procent på de offentlige budgetter. Ledelsen på Statens Museum for Kunst besluttede sig allerede i 2002 for en markant nedlukning af den og i 2016 for en total, begrundet i disse tvungne besparelser.

At besparelserne kom til at gå ud over netop afstøbningssamlingen, skyldtes dels, at den var udstillet i eget hus fjernt fra museet i Sølvgade, dels den nedarvede fordom, at der jo »kun« var tale om gipsafstøbninger og dermed om en form for kopier. Altså *ikke* om originaler og dermed om noget enestående, sådan som værkerne i museets øvrige samlinger.

Man kunne måske forsvare den første begrundelse, idet den indebar besparelser på lønninger til forskelligt fagpersonale. Men den anden kan absolut ikke forsvares, da de skulpturer, samlingen rummer kopier af, tæller blandt de væsentligste i den vesterlandske kunst: fra Antikkens Grækenland og Rom over den vesteuropæiske Middelalder og frem til og med Renæssancen.

Der er tale om flere end 2.000 gipsafstøbninger og om alt lige fra portræthoveder til rytterstatuer. Samlingen er da også en af de største og mest repræsentative i verden og har som sådan både historisk og kulturhistorisk betydning, idet man som besøgende kan fordybe i forskellige tidsaldres vekslende skulpturelle udtryk – og alt sammen i størrelsesforholdet én til én.

Det sidste er vigtigt! Mange af skulpturerne er selvfølgelig reproduceret i kunstbøger, men det er altså en helt anden oplevelse at kunne gå tæt på dem og rundt om dem og dermed fornemme deres virkelige dimensioner. For selv om der er tale om kopier i gips og derfor om et andet materiale end det, originalerne er udført i, fortæller kopierne alligevel mere om skulpturerne end selv de smukkeste fotografier. Desuden er det både overrumplende og oplysende *også* at se dem fra andre vinkler end lige netop de gængse, som fotografierne foretrækker. Det burde være indlysende!

Men det er det åbenbart ikke. Besparelserne fra tidligere regeringer fik lukket samlingen ned, men selv om den nuværende regering har droppet disse krav, har museet endnu ikke haft overskud til at genåbne den. Og her kommer så den nærmest

Det er jo ikke længere nogen grund til, at staten skal betale bygningen, for det ikke at tale om at vedligeholde den! Selvom Vestindisk Pakhus er fredet som en imponerende og historisk interessant bygning, skønner man åbenbart i både i Finans- og Kulturministeriet, at man med fordel kunne sælge den til højestbydende. Pakhuset har jo en uhyre attraktiv beliggenhed tæt ved Amalienborg og lige ud til havneindløbet. Så hvorfor i alverden skal den dog ligge lukket hen, fuld af gammel, støvet gips?

Hvis der havde været tale om beslutningstagere fra Islamisk Stat, havde man bare hentet gipserne ud på kajen og smidt dem i havnen, så de ligesom den berømte buste af Frederik V kunne ligge på dybt vand og gå i opløsning. Men lige den metode går trods alt ikke i dagens Danmark. Der er jo tale om et statsligt museum og om en kostbar samling, som man ikke sådan uden videre kan skyde ud i mørket. Kulturministeriet har derfor behændigt fundet en nødløsning, nemlig et par bygninger ude i Brede Værk, som tidligere har været benyttet af Nationalmuseet.

Det vil ganske vist koste et tocifret millionbeløb at pakke gipserne ned – mange af dem skal endog skæres i mindre stykker, før de overhovedet kan komme ud af pakhuset – og det vil koste noget tilsvarende at fragte dem ud til Brede og stille dem op igen. Men det er ikke det værste, for i virkeligheden er der slet ikke plads til dem derude!

Foreningen Afstøbningssamlingens Venner har således set på sagerne og konstateret, at når det gælder bygningerne i Brede, så er udstillingsarealet herude stærkt begrænset i forhold til Vestindisk Pakhus, hvor tingene i forvejen står temmelig tæt. Pladsen i Brede vil derfor være så trang, at der ikke er nogen realistisk mulighed for at pakke gipserne ud, stykke dem sammen og stille dem op igen. Der vil altså blive tale om en regulær opmagasinering – og dét uden udløbsdato!

Dette dybt deprimerende udspil fra Kulturministeriet kan desværre kun sammenlignes med den alt for ofte benyttede metafor om at tisse i bukserne for at få varmen. Staten får nogle hurtige penge ind på kontoen, ja – men Statens Museum for Kunst får et langvarigt problem at kæmpe med. Det vil gå i arv fra direktør til direktør og kan kun løses, hvis det lykkes en af disse fremtidige direktører at råbe en privat og pengestærk fond op, som vil finansiere en helt ny og moderne bygning, der ikke bare kan rumme selve samlingen, men også vise den frem i lys og luft og med højt til loftet, så den kan tage sig ud efter hensigten.

Dette forløb kommer uden tvivl til at tage lige så lang tid, som det tog at redde samlingen ud fra laden i Ledøje! Men hvis Finans- og Kulturministeriet vælger at fastholde idéen om en udflytning til Brede, er der ingen anden mulighed end at tænke nyt og tænke stort. For afstøbningssamlingen er et vidunderligt skatkammer, hvor borgerne har en enestående mulighed for at gå i intens dialog med vesterlandsk billedhuggerkunst og på den led lære noget væsentligt, såvel om skulpturens veje som om den menneskelige eksistens.

OG Her kommer Michelangelo ind igen – som *eksemplarisk* størrelse. For det er ikke kun hans *Pietà*, der findes som kopi i samlingen, men rent faktisk de fleste af hans formidable skulpturer. Det er ganske få, der stadig mangler, og ingen af dem hører til

Højensballeen blev betegnet som "guddommens".

Det er de færreste af Michelangelos originale skulpturer, der nogensinde bliver lånt ud. De fleste af dem findes i Italien og indgår i sammenhænge, hvorfra det bestemt ikke er tilrådeligt at fjerne dem for at sende dem på langfart med fly og lastbil. Men her i København står de parat lige ude i Vestindisk Pakhus, store såvel som små, og selv om det vil koste noget at køre dem hen i Sølvgade og få dem stillet op og sat i sammenhæng, er pengene godt givet ud. For det bliver uden tvivl en udstilling, der vil vække såvel national som international opmærksomhed.

Samtidig vil den også være et tungtvejende argument i den standende debat om samlingens fortsatte fremtid i Vestindisk Pakhus.

For Michelangelo er jo ikke den eneste billedhugger, der er repræsenteret her – andre kunne også hentes ind og stilles ud, ligesom afgørende perioder, eksempelvis i den græske kunst, kunne lægges frem til oplysning og almindelig henrykkelse.

Det skal bare gøres med indsigt og omhu og med blikket rettet såvel mod fortid som samtid. I vores digitale tidsalder har man jo ikke længere samme fordomme over for kopier, som man havde i modernismens velmagtsdage i forrige århundred. Kopier findes overalt og i et utal af afskygninger og i mange forskellige materialer – også gips.

Derfor er der heller ikke meget at betænke sig på. For hvis man i Kulturministeriet vælger løsningen med bygningerne i Brede, risikerer den nuværende, socialdemokratiske regering at tangere det lavmål af kulturel indsigt og medmenneskelig forståelse, som den tidligere regering markerede, da den i 2016 tvang Jagt- og Skovbrugsmuseet til at lukke ned og flytte ud fra deres vidunderlige bygninger i Hørsholm for i stedet at fusionere med Dansk Landbrugsmuseum på Gl. Estrup i Auning.

Det skete i forbindelse med den almindelige udflytning af statslige arbejdspladser til provinsen, men det skete også umiddelbart efter, at UNESCO i 2015 havde optaget det nordsjællandske *parforcejagtlandskab* på listen over verdens kulturarv. Man flyttede, kort sagt, museet langt, langt væk fra det enestående jagtlandskab, der var et af dets absolutte fokusområder!

Sådan var det, og det sørgelige resultat af denne statslige vandalisme er da også, at stort set samtlige museumsgenstande fra Jagt- og Skovbrugsmuseet stadig ligger pakket ned i de samme flyttekasser, der bragte dem fra Hørsholm til Auning – på fjerde år! Man aner ikke, hvordan man skal få plads til dem derovre.

Der var *de facto* tale om en definitiv museumslukning her – og det vil der også være, hvis Den Kongelige Afstøbningssamling flyttes fra Vestindisk Pakhus til Brede.